

De kerk kan weer terug van de rand naar het centrum van de samenleving!

Inleiding

De vorming van de participatiemaatschappij is sinds 2015 in volle gang nu de lokale overheden sterk zijn gereorganiseerd. Er wordt een groter beroep gedaan op de inzet van burgers. De werkgroep diaconaat in de samenleving, van deputaten diaconaat, volgt de landelijke ontwikkelingen in de zorg en welzijn en ziet naast uitdagingen die deze ontwikkelingen met zich meebrengen ook kansen voor de kerken. De ontwikkelingen bieden de kerken namelijk de mogelijkheid om (meer) betrokken te zijn bij de zorg voor kwetsbare mensen en op deze manier weer midden in de maatschappij te staan.

Een aanzet

De plaatselijke overheid heeft vrijheid gekregen in de manier waarop ze de zorg voor haar burgers vormgeeft. Daarom geven we alleen op hoofdlijnen de richting aan waarvoor de meeste gemeenten hebben gekozen. Vervolgens geven we aan waarom wij denken dat de kerk een rol in de participatiemaatschappij kan vervullen. Als laatste geven wij de diaconieën een aantal praktische voorbeelden. We hopen hiermee een eerste aanzet te kunnen geven voor de diaconieën om na te denken over of en hoe de plaatselijke kerk haar plek in het centrum van de samenleving kan innemen.

Zorg dichtbij burgers

De landelijke overheid heeft ervoor gekozen de zorg zo dicht mogelijk bij de burgers te organiseren, maar ook eenvoudiger en goedkoper. De gemeenten zijn daarom verantwoordelijk geworden voor de maatschappelijke ondersteuning en de jeugdzorg.

Wmo

In de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is vastgelegd dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van mensen die niet zelfredzaam zijn. Het gaat bijvoorbeeld om:

- begeleiding en dagbesteding;
- ondersteuning om de mantelzorger tijdelijk te ontlasten;
- een plaats in een beschermde woonomgeving voor mensen met een psychische stoornis;
- opvang in geval van huiselijk geweld.

Jeugdzorg

Voor de jeugdzorg geldt dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdhulp, van hulp aan huis bij problemen in het gezin tot jeugdbeschermingsmaatregelen.

De toegang tot beide vormen van zorg organiseert iedere gemeente op zijn eigen manier. Sommige gemeenten kiezen voor een loket. Veel gemeenten werken met sociale wijkteams waar mensen terecht kunnen met hun hulpvraag.

Wijkteams

Een wijkteam helpt de burger een oplossing te vinden wanneer er behoefte is aan ondersteuning of hulp; zowel op het gebied van wonen, als welzijn en zorg. Soms door het inschakelen van mensen uit de eigen omgeving, soms door het inschakelen van vrijwilligers. Lukt dit niet, dan zorgt het wijkteam voor professionele ondersteuning zoals de zorg van een wijkverpleegkundige. Een wijkteam bestaat uit professionals van verschillende organisaties. Gemeenten bepalen zelf hoe ze een wijkteam inrichten. In sommige wijkteams neemt ook een huisarts zitting.

Het grote voordeel van een wijkteam is dat mensen niet langer zelf hoeven te zoeken tussen de vele organisaties en instanties. Het wijkteam biedt burgers - op één adres en dichtbij - toegankelijke zorg en ondersteuning. Men kan er terecht voor hulp, begeleiding en informatie over bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, leven met een beperking, veilig zelfstandig thuis blijven wonen, activiteiten in de buurt, werk, inkomen en gezinsrelaties.

De inrichting van de wijkteams of het zorgloket verschilt dus per gemeente. Wat voor iedere gemeente geldt is dat de gemeente nadrukkelijk een beroep zal doen op het sociale netwerk / de naaste omgeving van de hulpvrager. Met als doel de financiële houdbaarheid van de zorg te vergroten, de zelfredzaamheid van de mensen te versterken en het omzien naar elkaar te stimuleren.

Deze omslag in denken en handelen van de overheid is een kans voor de kerken en in het bijzonder voor de diaconie.

Kansen voor kerk (visie)

Omzien naar elkaar sluit nauw aan bij de Bijbelse boodschap 'Heb u naaste lief als u zelf'. De Here Jezus gaf tijdens Zijn leven op aarde meerdere voorbeelden hoe we deze boodschap in praktijk kunnen brengen. Ook in de eerste christengemeenten en tot lang daarna zien we dat de kerken de zorg aan weduwen en wezen, zieke en zwakkere mensen als opdracht/taak op zich nemen. Omzien naar elkaar en elkaar helpen is de kerntaak van de diaconie - dat te stimuleren en waar nodig te coördineren zodat mensen hun afhankelijkheid (zoveel mogelijk) verliezen en weer (met hulp) zelfstandig hun rollen kunnen vervullen in het leven. Ook in het omzien naar mensen buiten de eigen kerkelijke gemeente kunnen we de liefde van Christus zichtbaar maken.

Kansen voor kerk (praktisch)

Op welke manier kan de kerk/diaconie deze taak uitvoeren? We geven hieronder een aantal voorbeelden.

- De diaconie kan aanwezig zijn en (emotionele) ondersteuning bieden bij het keukentafelgesprek.
- De diaconie kan indien nodig helpen met een bezwaarschrift.
- De diaconie kan helpen met het maken van een zorgplan (zo nodig in samenwerking met professionele cliëntondersteuning zoals een consultant van [MEE](#));
- De diaconie zou ook contact kunnen leggen met de wijkteams. Dat zou om meerdere redenen nuttig kunnen zijn:
  - ✓ de diaconie kan duidelijk maken wat de kerk kan en wil betekenen voor eigen leden maar ook voor de mensen in de wijk;
  - ✓ de diaconie kan aanbieden om hulp beschikbaar te stellen voor mensen in de wijk. Wellicht kan de kerk ook een zaal beschikbaar stellen of maaltijden organiseren met en voor bewoners van de wijk. Met het wijkteam kunnen veel praktische zaken besproken en geregeld worden. De beleidsmatige zaken kan de diaconie aandragen in het diaconaal platform en de Wmo-raad;
  - ✓ de diaconie kan ook hulp vragen voor de eigen leden als er binnen de eigen gemeente niet voldoende hulp beschikbaar is.

Kortom, het wijkteam krijgt een spilfunctie als het gaat om zorg en welzijn voor de bewoners van de wijk. Voor diaconieën een speler die dichtbij is, en die praktisch kan en moet handelen. Een sparringpartner in de wijk.

- Het kerkgebouw staat in de wijk. Het gebouw zou een rol kunnen vervullen in de samenleving. Vanzelfsprekend zijn de erediensten het centrum van de gemeente maar door de weeks zouden ook activiteiten geboden kunnen worden in het gebouw. Al dan wel of niet in samenwerking met zorgaanbieders of aanbieders van welzijn.